

Literatūras ceļvedis

Nr. 7/2020

Oktobris

ISSN 2592-8392

Lai gan oktobra "Literatūras ceļvedis" nav īpaši apjomīgs, tā sastādītājiem ikkatra numurā iekļautā grāmata šķiet iegādes vai izlasīšanas vērtā. Izdevumu skaita ziņā sacensties ar Latvijas izdevēju šī rudens ražīgo birumu nebūtu iespējams, un tas arī nav mūsu mērķis. Ja jums šoreiz jāizdara izvēle, iesakām atrast laiku vismaz dažām pozitīvas emocijas raisošām grāmatām. Viena no tām – **"Vienā likteņdejā savijušies mūži. Džuzepe Tomazi di Lampedūza un Aleksandra fon Volfa" – Ilzes Lecinskas un Džoakīno Lancas** kopdarbs: ja līdz šim burvīgais Stāmerienas stāsts nav dzirdēts, to jums atklās šī grāmata. Baudu acīm un sirdij rosinās arī **Laumas Lancmanes** grāmata **"Vēsturisko rožu dārzs"** un **Bertrāna Meijera-Stablē** vēstījums **"12 modisti, kas izmainīja vēsturi"**. Kas nedaudz apbēdina – laika trūkums – un tas, ka sākušās tumšās rudens dienas, kad lasāmo stundu pēc izjūtām kļuvis vēl mazāk... Bet te var līdzēt kāds praksē balstīts ieteikums – veidot mūsu izdevumā vai citur pamanītu sevi uzrunājošu grāmatu sarakstu ar roku rakstītā vai telefona plānotājā, un, kad būs tāda iespēja, ķerties tam klāt secīgi vai saskaņā ar dvēseles noskaņojumu un aktualitāti. Jo ne tuvu visus no nesen pamanītajiem vērtīgajiem izdevumiem varam iekļaut "Literatūras ceļvedī" – kā jau vēstīts kādā no senākiem numuriem, mūsu izdevuma slejās grāmatu ieteikumi nonāk pēc nejaušības principa. Vēl šoreiz gribam uzsvērt mūsu prieku par nu jau pastāvīgi iezīmējušos bērnu grāmatu "nišu" – ar "Literatūras ceļvedī" sadarbojas vairākas autore, kurām šis literatūras veids ir īpaši svarīgs, tādēļ ļoti priecē, ka pēdējā laikā ir pietiekamas bērniem adresēto grāmatu izvēles iespējas. Lai izdodas tikt pie "saviem" grāmatu stāstiem!

Sagatavotāji:

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas profesore, literatūrzinātniece Māra Grudule

LNB Pakalpojumu departamenta Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru informācijas eksperte Astra Šmite, Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavas nozaru galvenā bibliogrāfe Pārsla Zute

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas galvenās bibliogrāfes Ingrīda Peldekse un Līga Goldberga

LNB Komunikāciju departamenta izstāžu projektu vadītāja Anda Boluža

Literatūras blogere Līva Alksne

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra nozaru informācijas eksperte Elita Vīksna, projektu koordinatore Anda Saldovere, galvenā bibliotekāre Solvita Ozola

Atbildīgā par izdevumu: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere

Korektore:

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra galvenā bibliotekāre Māra Jēkabsone

Maketētāja:

Enija Lukumiete

Grāmatu vērtējumos saglabāts vērtētāju individuālais stils

Seko un dalies ar
#lnblv

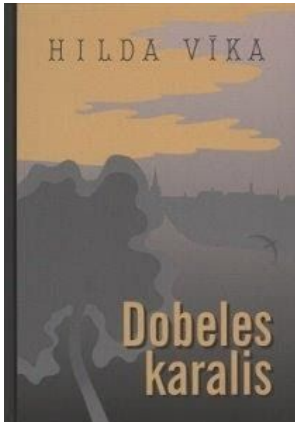
Facebook.com/lnblv

Twitter.com/LNB_lv

Instagram.com/lnblv

© Latvijas Nacionālā

bibliotēka, 2018

Māra Grudule:

Vīka, Hilda. Dobeles karalis. Redaktore Inese Zandere. Autores ilustrācijas. Dobele : Dobeles novadpētniecības muzejs, 2018. 367 lpp. ISBN 9789934196867.

Tapis un pirmoreiz publicēts 1950. gados – tagad arī grāmatas veidolā – izdots latviešu mākslinieces un literātes Hildas Vīkas romāns “Dobeles karalis”. Tā centrā ir Jankas Zaķenmaisa ģimene – pašlabuma meklētāji, ierāvēji, manipulatori. Zaķenmaisu bērniem nav kārtīgas izglītības, toties katram no viņiem ir naivas ieceres un sapņi – meitenes vēlas “labi” apprecēties, “tēva dēls” Ješka – nonākt Bagdādē un kļūt par Arābijas karali, savukārt viņa vecākais brālis Albis ir afērists un seksuālu instinktu plosīts mammas luteklītis. Jauno paaudzi vieno kaislīga vēlēšanās izrauties no ierastās “migas”, viņu poētiskās domāšanas robežas iezīmē divrinde: “to raksta roka, kam sirds no koka”. Līdzās Jaunumam, skaudībai, lišķībai, slinkumam Vīka pratusi Zaķenmaisu savstarpējās attiecības iekrāsot arī dziļi cilvēcīgas. Romāns brīžam atgādina naivu pasaku, teksts ir melnas ironijas piesātināts, netrūkst groteskas un laba humora. Kaut Vīka, tēlojot tos, ko viņa mīl, un tikpat krāsaini tos, kurus nīst, lieto ārkārtīgi sabiezinātas krāsas, grāmatā netrūkst jauka humora un gaišuma. Sīkos kaškus, nelietības un nodevību, kas valda cilvēku starpā, pārmāc un pāršalc varenā dabas pasaule, kurā vēstītāja gūst mieru un līdzsvaru un sadziedē dvēseles brūces pēc smagajiem konfliktiem ar pašas pieņemtajiem īrniekiem. Vīkas uzburtajām dabas ainām piemīt pārpasaulīgs spēks. Kad sīkajos strīdos cilvēku dzimums aiziet par tālu, ierodas žurkas, plūdi un vētras, un viss uz laiku nostājas savās vietās. Cilvēks ir sīks un mirstīgs, varenā daba – mūžīga; lai kas arī nenotiktu ļaužu starpā, nāk atkal jauns pavasaris un “rūgst pavasara raudzēta atmodusies zeme”.

Romāna spēks un burvība slēpjas tā barokāli krāšņajā valodā, kas pilna oriģinālu un spilgtu salīdzinājumu, pārspilējumu un metaforu. Tā mežs gandrīz nekad nav mežs, bet “runājoša, šalcoša, līdzi jūtoša un nomierinoša” būtne, kuras “galotnes šalc taisni iekšā debesīs”, bet Zaķenmaisa sievas mute “blāķus varēja novelt no viņa ceļa, apgāzt torņus ar visiem dziedošiem gaiļiem galos [...] un katru, ko vien vēlējās, kā ar pavārnīcu noslaucīt no dzīves galda, [jo viņas rīkle] šķita kā iesprausta caurule pašā elles grāpī, un caur to nu mutuļoja uz āru velna vismīļākais ēdiens elles asins biezputras pļeparēšana. Bet asins biezputras tvani bija tik stipri, ka tie nevarēja novadāties pa vienu caurulī, drīz tie plūda ārā no daudzām caurulēm ar tādu spēku un sparū, ka visi putni apklusā mežā tuvi un tāli, aizbēga vāveres un lapsas nolīda savās alās.” Vīkas valoda atgādina Čaka pilsētas dzejas sulīgos toņus, bet lauku dzīves tēlojumā, jo īpaši pagātnes atmiņu ainās, tā sasauca ar atsevišķām Virzas “Straumēnu” epizodēm. Vēstītājas – autores – balss sniedz distancētu skatu no malas. Vēsturiskais laiks nav precīzi nosakāms: vietumis šķiet, ka tie ir pirmie pēckara gadi ar kāpinātu cīņu par bezšķiru sabiedrību, ko tomēr apgāž un noārda publiskas iesvētības baznīcā; vietumis darbība šķietami atkāpjas uz rosīgo 1930. gadu atmosfēru, kurā zeļ lauku tirdzniecība, bet ar to pretrunā ir mazo biznesu apkarjošā aparāta piesaukšana.

Tekstā saklausāmas Vīkas ģimenes drāmas atskaņas – viņas vīra Viktora Eglīša denuncēšana un vēlāk arī nogalināšana, kas tieši saistīta ar viņas kaimiņu nodevību. Romānā Zaķenmaisu ģimene, gan vairs ne kaimiņi, bet īrnieki – ar krāpšanu un zagšanu ir kļuvuši par Dobeles nekronētajiem kungiem un pārvaldniekiem. Romāns ir neizlīdzināts, vietumis sapinušos, samežģījušos sižetu rakstniece atrisina, tajā ieviešot jaunus tēlus un situācijas, un atkal viss iet savā gaitā. Romāns vedina domāt par latviešu leksikas bagātību un kalpo kā atgādinājums, ka arī lamāties latviski var skaisti – te tikai daži piemēri: *velna grasis, mačka, šmare, čāča un čamma, kļocka, plancka, pļeckca, pļocka, ļocka, lecka un slampa, vanckars, smurgulis, tauku pods, pekles rīks un elles kruķis, suņa bērns un vecā pastala, gaļas maiss, elles žebērklis, lupatu vecene, cūku kūts mēslu dakša, izlejāmā samazga, netīrumu tarba, velna izlaidene, perēkļa izdzimums, lupatu maiss, suņu barība, bitavnieks, kvēzis, mūdzis, velna mīstīkla, vecā kaste, zagļa māte, šļūtene, ubaga grasis, vecā ķerra un putras baļļa*.

Par romāna tapšanas kontekstu un prototipiem vēsta Ineses Zanderes lietpratīgi uzrakstītais grāmatas ievads. Romāna tekstu papildina tā autores zīmēti melnbalti galveno varoņu portreti.

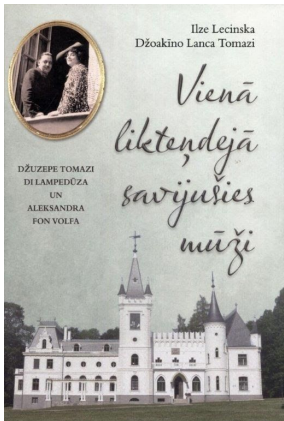
<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/pec-60-gadiem-manuskripts-partop-gramata-dobeles-karalis.a300662>

<http://www.dobelesmuzejs.lv/jaunumi/params/post/1647971/hildas-vikas-romana-dobeles-karalis-atversana>

Atslēgvārdi:

latviešu romāni

Astra Šmite:

Lecinska, Ilze, Lanca, Džoakīno. Vienā liktenīgajā savijušies mūži. Džuzepe Tomazi di Lampedūza un Aleksandra fon Volfa. Rīga : Jumava, 2020. 176 lpp. ISBN 9789934204371.

Kā Ilzes Lecinskas grāmatas "Vienā liktenīgajā savijušies mūži" moto izmantoti Māra Čaklā vārdi: "Nu neatstāj mani šī doma, neatstāj – Sicīlijas gepardam tomēr ir Stāmerienas spārni. Viss ir daudz savādāk, negaidītāk un arī daudz vairāk savienots kopā, nekā mums tas pirmajā brīdī liekas." Dzejnieka paustais paredzējums ir piepildījies un to apliecina arī šī grāmata. Jau sākot ar Gunāra Pieša 1963. gadā kinožurnālā "Māksla" uzņemtajiem kadriem un komentāriem par Džuzepes Tomazi di Lampedūzas uzturēšanos Latvijā un viņa laulībām Rīgas Vissvētākās Dievmātes pasludināšanas pareizticīgo baznīcā ar baronesi Aleksandru fon Volfu aizsākās pētījumi par romāna "Gepards" autora saistību ar Latviju. Lampedūzas simtgades kontekstā Latvijas Nacionālā bibliotēka 1996. gadā deva mājvietu izstādei, kuras nosaukums izskanēja kā jautājums: "Vai Latvijā ir atrodamas geparda pēdas?". Tai sekoja vērienīga izstāde Valsts Mākslas muzejā ar apstiprinošu nosaukumu "Ir Stāmeriena Sicīlijai rada!". Tā, tolaik vēl strādājot Latvijas Nacionālās bibliotēkas Sabiedrisko attiecību nodaļā, aizsākās Lecinskas aizraušanās ar Stāmerienas pils vēsturi, tās iemītnieku izcelsmi un savstarpējām attiecībām. Tagad mums ir iespēja iepazīt Lecinskas ilgākā laika periodā sirdī izauklēto un beidzot poligrāfiski izdoto grāmatu, kas ir interesants ceļvedis vēsturē, ieskats cilvēku likteņos, kā arī labs izziņas avots visiem, kurus interesē Latvijas un Itālijas kultūru vienojošie krustpunkti.

Grāmatas pirmā daļa ļauj izzināt Tomazi un Volfu dzimtu senāko vēsturi, bet sekojošā daļa vēsta par Aleksandras fon Volfas vecāku dzīvi un darbību, vienlaikus atklājot interesantus faktus par 1905. gada notikumiem Stāmerienā, kad pils tika nodedzināta. Droši vien vairumam Pjotra Krasnova – tolaik pulkveža, rakstnieka, žurnālista – vārds būs svešs, tādēļ par to, kā tas saistāms ar Stāmerienas muižu, uzzinām no Lecinskas stāstījuma. Grāmatas trešā daļa veltīta neparastajam pārim – Aleksandrai un Džuzepem. Tajā uzzinām, kā notika abu liktenīgā tikšanās Londonā, aprakstītas slepenās kāzas Rīgā un dažādu apstākļu ietekmē izveidojusies neparastā laulības dzīve. Autore ir radījusi ne tikai uz dokumentiem balstītu stāstu, bet arī izteikusi rosinošus minējumus, jo – lai saprastu tagad jau pasenos notikumus, jāliek lietā arī iztēles prasmes.

Vērtīgs papildinājums ir grāmatas noslēgumā iekļautie stāstījumi par "Geparda" tulkojumu latviešu valodā, kā arī itāļu kinorežisora Lukīno Viskonti uzņemto filmu pēc romāna "Gepards" sižeta. Autore noslēgumā rakstītie vārdi liecina par grāmatas rakstīšanas laikā iegūto pārlicību: "Pastaigājoties Stāmerienas pils parkā, ko no vienas puses ieskauj Stāmerienas ezera līči, bet no dienvidiem apņem Pogas ezers, kurus savieno pēc fon Volfu pavēles izveidots kanāls, nāk prātā tās ciešās saites, kas savieno nomaļo Stāmerienu ar Eiropas lielvalstīm – Itāliju, Vāciju, Franciju, Krieviju." Domāju, ir vērts pārlicināties, vai, apmeklējot Stāmerienas pili personiski, līdzīgs iespaids pēc grāmatas iepazīšanas rodas arī tās lasītājam.

<https://jumava.lv/products/viena-liktenigeja-savijusies-muzi>

Atslēgvārdi:

muižu vēsture Latvijā; Itālijas dzimtu vēsture; Latvijas un Itālijas kultūras sakari

Elita Vīksna:

Akadēmiskā godīguma terminu vārdnīca. Akadēmiskā godīguma vispārējās vadlīnijas : uzzīņu izdevums. Atbildīgā par izdevumu Ilze Birzniece. Rīga : RTU izdevniecība, 2020. 161 lpp. ISBN 9789934224317.

Uzrakstīt ieteikumu par nozaru literatūru nekad nav viegls uzdevums. Šoreiz vēlos ieinteresēt lasītājus par nopietnu, bet mūsdienās aktuālu izdevumu, kas var būt saistošs visdažādāko nozaru speciālistiem, ne vien bibliotekāriem. Izrādās, ka akadēmiskā godīguma jēdziens, kaut gan daudziem pat šodien ar to vēl nav īsti bijusi nepieciešamība saskarties, izveidojās 19. gadsimta beigās, kad pieauga oriģinālo pētījumu nozīme. Līdz tam nešķita svarīgi, kurš pirmais izteicis domu vai veicis atklājumu; svarīgi bija to vispār pieminēt. Idejas un pat veseli tekstu fragmenti tika brīvi citēti un iekļauti zinātniskajos rakstos, nenorādot to autorus. Mūsdienās šādu rīcību atzīst par plaģiātu un krāpšanos. Arī nejaušs plaģiāts tiek uzskatīts par tikpat nevēlamu rīcību kā apzināta ideju un atklājumu piesavināšanās, tāpēc ir svarīgi attīstīt izpratni par akadēmisko godīgumu, akadēmiskajām vērtībām un akadēmisko ētiku. *Erasmus+* projekta "Eiropas līmeņa tīkls akadēmiskā godīguma veicināšanai" ietvaros sadarbojās dažādu nozaru pārstāvji no vairākām valstīm, kuri izstrādāja izglītības materiālus augstskolu akadēmiskajam personālam, instrumentu kopumu starpnozaru sadarbībai un rokasgrāmatu akadēmiskā godīguma jautājumos. Daļa no projekta autoru darba atskaites kļuva par pamatu jaunajam Rīgas Tehniskās universitātes izdevumam.

Izdevuma pirmo daļu veido Akadēmiskā godīguma terminu vārdnīca. Tā sagatavota, projektā iesaistītajiem pētniekiem caurskatot vairāk nekā 60 pamatavotus un identificējot terminus un definīcijas, kas attiecas uz akadēmisko godīgumu. Izvēlētā vārdnīcas struktūra: termini angļu valodas alfabēta secībā, definīcijas, oriģinālavotu apraksts un saites uz tiešsaistes resursiem. Visai loģiski, ka latviešu valodas izdevumu papildina termini latviešu valodā. Jāpiebilst, ka terminu tulkošanu neatkarīgi viens no otra veica divi eksperti, rediģēšanā iesaistot trešo ekspertu un citus nozaru speciālistus no Rīgas Tehniskās universitātes. Izdevuma otrajā daļā publicētas Akadēmiskā godīguma vispārējās vadlīnijas, kur apkopotas minimālās prasības un atbildība akadēmiskajā darbā iesaistītajām pusēm. Atsevišķās nodaļās izdalītas galveno terminu (ētika, atbildība, tikumība un dati) vadlīnijas, iestādes kultūras un prakses vadlīnijas, zinātnes un pētniecības vadlīnijas, akadēmiskās rakstīšanas un publicēšanas vadlīnijas un akadēmiskā godīguma pārkāpumu vadlīnijas. Katru no šīm nodaļām papildina apakšnodaļas: padziļināts definīciju skaidrojums, piemēri, projektā iesaistīto speciālistu rekomendācijas un izmantoto avotu saraksts.

Izdevuma struktūra ir pārskatāma un loģiska, tajā viegli orientēties un atrast atbildes uz interesējošiem jautājumiem. Paredzamā mērķauditorija ir akadēmiskā sabiedrība un ar to saistītās organizācijas, kā arī tiesībsargi, uzņēmēji, projektu attīstītāji, studenti un citi interesenti. Jāatzīmē, ka šis ir pirmais apkopojošais izdevums latviešu valodā par akadēmiskā godīguma jautājumiem. Vērtējot tēmas aktualitāti, vēlos vēlreiz akcentēt visiem jau labi zināmo atziņu, ka ētikas un morāles normu ievērošana ir veselīgas sabiedrības priekšnoteikums, tādēļ ceļvedis akadēmisko pētījumu pasaulē savu reizi būs noderīgs gan pētniekam, gan studentam. Jau kopš pavasara plašākām izmantošanas iespējām izdevums pieejams arī tiešsaistē – ebooks.rtu.lv.

Atslēgvārdi:

akadēmiskais godīgums; pētniecības ētika

Pārsla Zute:

Lancmane, Lauma. Vēsturisko rožu dārzs = Garden of Historical Roses. [Rundāles novads] : Rundāles pils muzejs, 2020. 231 lpp. ISBN 9789934888335.

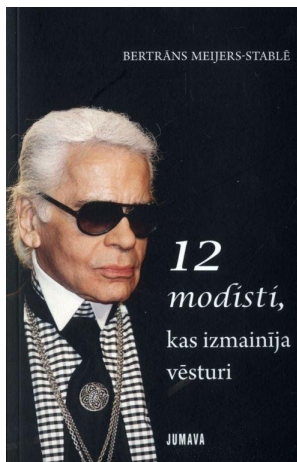
2020. gada vasarā Rundāles pils muzejs interesentus iepriecēja ar Laumas Lancmanes grāmatu "Vēsturisko rožu dārzs". Grāmatas autore Rundāles pilī aizvadījusi 45 darba gadus, pēdējos 15 aktīvi iesaistoties vēsturisko baroka dārzu izpētē un rožu dārza veidošanā. Šodien Rundāles pils Rožu dārzs ir viens no lielākajiem šāda veida dārziem Ziemeļeiropā. Vēsturiskās rozēs patlaban aug sešos laukumos dārza austrumu un rietumu malā; apmeklētājus šeit priecē Kurzemes hercogistes laikā pazīstamas un vēlāko īpašnieku grāfu Zubovu un Šuvalovu laikā populāras rožu šķirnes. Bet vēsturiskās rozēs uzmanību piesaista vien ziedēšanas laikā vasaras sākumā, pēc noziedēšanas tie ir tikai zaļi lapoti krūmi. Tāpēc 18. gadsimtā tikai rožu dārzus vien neveidoja, tās stādīja bosketos kopā ar citiem košumkrūmiem, bet podos augošās rozēs iznesa no oranžerijām to ziedēšanas laikā. Šodien Rundālē blakus vēsturiskajiem rožu laukumiem ir arī mūsdienīgas neparastu smaržu, formu un krāsu rožu kolekcijas, kas kārtotas atsevišķiem selekcionāriem veltītos apļos vai arī pēc krāsām. Apļos apskatāmas šķirnes, kuras izveidojuši 72 selekcionāri no 17 valstīm. Latvijas rožu dārzā aug Dzidras Riekstas selekcionētās parka rožu šķirnes. Vēsturiskās un sugu rozēs iegādātas no Vācijas, Lielbritānijas, Francijas, Itālijas, Beļģijas, Dānijas, Zviedrijas un Somijas rožu audzētājiem. Latvijā izplatīto sugu rozēs saņemtas no Nacionālā botāniskā dārza Salaspilī. Autore stāsta, ka "pievēršot uzmanību it kā necilajām sugu rozēm, agrīnajiem dabas un pētnieku sasniegumiem, iespējams labāk novērtēt mūsdienu selekcionāru darba rezultātus. Vērojot vēsturiskās rozēs, jāspēj iztēloties ilgo un lēno selekcijas ceļu un apbrīnot to, ko ir izdevies paveikt – un ne tikai krāsu un formu ziņā." 2018. gadā Rundāles pils dārzā auga apmēram 2230 rožu šķirņu, no tām 600 vēsturiskās rožu šķirnes. Vēsturisko rožu kataloga daļā sniegts katras rožu hibrīdu grupas raksturojums, attēli hronoloģiskā secībā un kopsaraksts alfabētiskā kārtībā. Grāmatu papildina selekcionāru, kā arī rožu atradēju un atklājēju rādītāji. Izdevums sagatavots paralēli latviešu un angļu valodā, to papildina 478 krāsaini attēli. Vairāk lasīt par tēmu rosina beigās pievienotais avotu rādītājs. Izdevums ievada sēriju "Rundāles pils dārzi", kura veltīta Rundāles pils muzeja kokaugu, puķu un podaugu kolekcijām un augļu dārziem.

<https://rundale.net/parks/rozu-darzs>

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/darzs-un-majas/rundales-pils-vesturiskas-rozes-apkopotas-gramata.a370527>

Atslēgvārdi:

dārzu dizains; rozēs; daiļdārzniecība; ainavu arhitektūra; Rundāles pils

Meijers-Stablē, Bertrāns. 12 modisti, kas izmainīja vēsturi. Rīga : Jumava, 2020. 364 lpp. ISBN 9789934572463.

2020. gada vidū pie lasītājiem nonāca Bertrāna Meijera–Stablē grāmata “12 modisti, kas izmainīja vēsturi”. Autors ilgu laiku bijis žurnālists un strādājis pazīstamajā dzīves stila izdevumā “Elle”. Grāmatā uzzinām 12 neparastus dzīvesstāstus par vīriešiem, kuri 150 gadu garumā padarījuši sievieti skaistāku, kuri lielā mērā bijuši pasaules gaumes un modes likumdevēji un iedvesmotāji. Pirmais stāsts ir par Čārlza (Šarla) Frederika Vorta ceļu no tirgotāja palīga Parīzes audumu veikaliņā 19. gadsimta vidū līdz augstās modes karaļa statusam. Daudzējādā ziņā viņš bija pirmais – izveidoja pirmo modes namu Parīzē, rīkoja pirmās modes skates ar dzīvām modelēm. Turpinot neklātienes ceļojumu modes pasaulē, autors lasītāju ievēd Pola Puarē, Žana Patū, Kristovala Balensjaga, Kristiāna Diora, Ibēra de Živanši, Pjēra Kardēna, Īva Senlorāna, Karla Lāgerfelda, Žana Pola Gotjē, Kristiāna Lakruā, Džona Galiāno radošajos “kabinetos”. Grāmatas noslēgumā lasām arī Jūlijas Rumjancevas veidotu aprakstu par latviešu modes dizaineriem Bruno Birmani un Uģi Rūķīti, kuri pagājušā gadsimta 80. gados ienāca modes nozarē ar jaunu un krāsainu pieeju. Pievienotajā hronoloģiskajā orientierī atspoguļoti nozīmīgākie notikumi modes pasaulē periodā no 1825. līdz 2019. gadam.

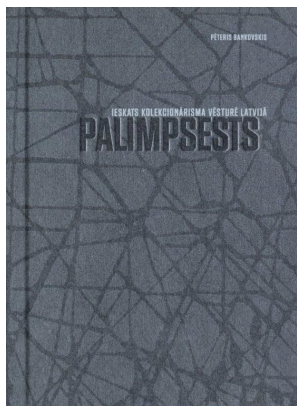
Pirms vairākiem gadiem tika izdota šī paša autora grāmata “12 modistes, kas izmainīja vēsturi” (Rīga : Jumava, 2016). Ilgus gadus drēbniecības jomā vadošā loma bija vīriešiem. Kā raksta autors, “durvis, pa kurām varēja iespraukties šajā profesijā, bija šauras – to varēja panākt tikai ar īstu mākslu, pārvaldot diegu un adatu un pievienojot modes spēkam arī neatvairāmas pavadināšanas mākas”. Pirmais šajā grāmatā – stāsts par 18. gadsimta franču modes mākslinieci, “modes alķīmiķi” un Parīzes stila ieviesēju Rozu Bertēnu. Grāmatas turpinājumā lasām par modes ikonām Žannu Pakēnu, Žannu Lanvēnu, Madlēnu Vionē, Koko Šaneli, Elzu Skjaparelli, Ninu Riči, Grē kundzi, Karvēnu, Sonju Rikielu, Vivjenu Vestvudu un Miuču Pradu. Pielikumā lasāma npublicēta saruna ar Koko Šaneli – Šaneles jaunkundzes pamācības. Iekļauta arī neliela publikāciju bibliogrāfija par katru no modistēm. Abas grāmatas no franču valodas tulkojusi Dagnija Dreika.

<https://jumava.lv/products/12-modisti-kas-izmainija-vesturi>

Atslēgvārdi:

modes dizaineri; modes dizaina vēsture; apģērba vēsture

Ingrīda Peldekse:

Bankovskis, Pēteris. Palimpsests : ieskats kolekcionārisma vēsturē Latvijā. Rīga : Neputns, 2020. 496 lpp. ISBN 9789934565922.

Monogrāfijas autors Pēteris Bankovskis plašā tvērumā aplūko kolekcionārismu, kas ir zināms kā sens un nepārejošs fenomens. Uzmanības fokusā ir kolekcionāru personības un mākslas darbu piederība. Šajā grāmatā lasītājam ir iespēja iepazīt dažādu profesiju pārstāvjus, viņu likteņstāstus un kolekcionēšanas motīvus. Viens no kolekcionāra dzinūjiem ir pētīt un izziņāt artefaktus, saglabāt tos, padarīt pieejamus nākamajām paaudzēm un uzturēt dzimtas tradīciju. Caur kolekcionētajiem priekšmetiem izdzīvotie stāsti kopumā paver plašāku skatījumu uz sava laika dzīves vidi un kultūrtelpu. Daudzas kolekcijas mūsdienās nereti ir plaši pazīstamu muzeju krājumu pamatā. Grāmatas autors vienpadsmit nodaļās izseko kolekcionēšanas fenomenam Latvijā no pašiem pirmsākumiem, tostarp vācbaltiešu pilīs un muižās, laikposmā starp Pirmo pasaules karu un Otro pasaules karu, latviešu trimdas sabiedrībā, arī Latvijas PSR laikā un mūsdienās. Grāmata sniedz plašu ieskatu lokālās kolekcionēšanas vēsturē un tai raksturīgās iezīmēs, cieši ievijot kolekcionēšanas fenomenu vispārējā kultūras kontekstā. Grāmatā iekļauti manuskriptu citējumi, foto no personīgiem arhīviem, kā arī apjomīgs pieminēto personu rādītājs.

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/palimpsests-petera-bankovska-ieskats-kolekcionarisma-vesture.a132870/?highlight=Kult%C5%ABras%20rondo>

<https://www.la.lv/kolekcionaru-kolekcionara-kolekciija>

https://www.diena.lv/raksts/kd/gramatas/klaja-nakusi-petera-bankovska-gramata-palimpsests-ieskats-kolekcionarisma-vesture-latvija_-14245737

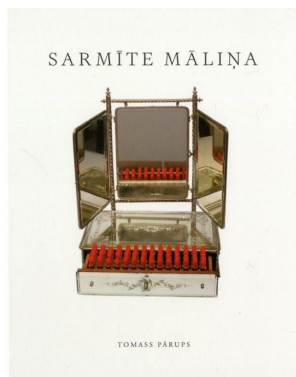
<https://www.tvnet.lv/7043425/kolekcionariem-patik-ja-vinus-uzskata-par-trakiem>

Atslēgvārdi:

māksla; mākslas vēsture; kolekcionāri un kolekcionēšana Latvijā

Līga Goldberga:

Pārups, Tomass. Sarmīte Māliņa. Rīga : Neputns, 2020. 254 lpp. ISBN 9789934565946.

Apgādā "Neputns" iznākusi mākslas apskatnieka Tomasa Pārupa monogrāfija par mākslinieci Sarmīti Māliņu. Māliņa (1960) ir latviešu māksliniece, mācījusies Rēzeknes lietišķās mākslas vidusskolā, 1986. gadā beigusi Valsts Mākslas akadēmijas Rūpnieciskās mākslas (tagad Dizaina) nodaļu. Kopš skolas absolvēšanas piedalās grupu izstādēs, sadarbojusies ar tādiem māksliniekiem kā Sergejs Davidovs un Oļegs Tillbergs. Vēlāk strādājusi kopā ar fotogrāfu Kristapu Kalnu, veidojot instalācijas un izstādes. Māliņa izstrādājusi vāku dizainu žurnālam "Avots", kopā ar Kristapu Kalnu – laikraksta "Diena" pielikumam "Kultūras Diena". Kopš 2015. gada ir žurnāla "Domuzīme" māksliniece. 2018. gadā notika pirmā mākslinieces personālizstāde "Asaras". Māliņas darbus raksturo lakonisms idejā un formā, universālais cilvēka stāvoklis.

Kamēr aizvien gaidām mūsu valsts laikmetīgās mākslas muzeju, Latvijas neseno mākslas vēsturi varam apgūt un krāt grāmatu plauktos. "Neputns" laidis klajā vēl vienu monogrāfiju, kurā sistemātiski apkopotas Latvijas laikmetīgās mākslas norises. Izdevuma dizainu veidojusi pati māksliniece. Tā tapusi Pārupa un Māliņas sadarbības un savstarpēju sarunu rezultātā kopš 2018. gada. Grāmatā ietverta mākslinieces biogrāfija un darbu analīze, izceļot 1990. gadu daiļradi; šī ir pirmā monogrāfija, kurā apkopota visa Māliņas daiļrade. Līdzīgi kā neseno izdotajā "Neputna" grāmatā par mākslinieku Andri Breži, kas ir viņas laikabiedrs, arī šeit ietverts laikmeta fons un kultūras konteksts. Abos izdevumos varam vērot, kā stāsti, attēli, atmiņas, arhīvi pārtop par mākslas vēsturi. Grāmatā izdalīti trīs mākslinieces radošie periodi: studiju laiks un Mākslas dienu akcijas; 1990. gadi kā mākslinieces aktīvākais periods; sadarbība ar Kristapu Kalnu. Laikmeta tvērumu papildina intervijas ar Oļegu Tillbergu, Kristapu Ģelzi un Kristapu Kalnu. Grāmata ir attēliem bagāta, teksts – saistošs un viegli lasāms, jūtama patiesa biogrāfa ieinteresētība mākslinieces daiļradē un raksturā.

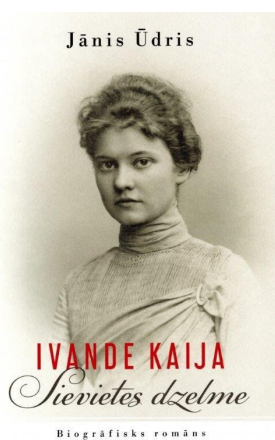
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/tomass-parups-monografija-sarmite-malina-izsekojis-makslinieces-a134831>

<https://klasika.lsm.lv/lv/raksts/diena-sakusies/klaja-nak-gramata-par-sarmite-malinu-studija-makslas-apskatnieks-a134163>

Atslēgvārdi:

Latvijas laikmetīgā māksla; instalāciju māksla; mākslas dienas; performanču māksla; mākslas vēsture

Anda Saldovere:

Ūdris, Jānis. Ivande Kaija. Sievietes dzelme: biogrāfisks romāns. Rīga : Zvaigzne ABC, 2020. 303 lpp. ISBN 9789934084072.

Ne pirmo reizi sanācis izlasīt kādu grāmatu nejaušas intereses pēc, kaut iepriekš uz to nav liktas lielas cerības. Jāņa Ūdra grāmata patīkami pārsteidza – un ne vien ar saistošo rakstības stilu un intriģējošo laikmeta ainas izklāstu. Kārtējo reizi apzināju savus “robus” mūsu valsts kultūrvēsturē un arī vēsturē kopumā, jo īpaši – par lielai daļai latviešu ļoti saistošo un no vēsturisko notikumu aspekta tik sarežģīto un līdz galam neizzināto Latvijas kā valsts izveides periodu 20. gadsimta sākumā. Kaut gan vēstījums par rakstnieci un publicisti Ivandi Kaiju iekļāvies romāna žanrā, kurā neizbēgami savu lomu spēlē arī autora iztēle un notikumu un izjūtu “apaudzēšana” ar personīgo fantāziju, nepārvērtējams ir autora izziņas darbam veltītais laiks un ieguldītais darbs, pētot arhīvu materiālus, iesaistīto personāžu dienasgrāmatas un citus resursus, līdz ar to grāmatai rezultējoties kā bagātīgi izzinošam kultūrvēstures izpētes resursam. Grāmatas centrālais personāžs – rakstniece Ivande Kaija – līdz šim man (pieļauju, arī daudziem citiem), pārsvarā saistījies ar vienu, tā uzrakstīšanas laikā visai skandalozu un pat par pornogrāfijas literatūru nodēvētu romānu – “Iedzimtais grēks”. Gribēju izlasīt arī to, bet nepaguvu – varbūt nākotnē. Romāna varoņi – daudzas attiecīgā laika politiskās un kultūras jomas inteligences personības: Rainis, Aspazija, Kārlis Ulmanis, Zigfrīds Anna Meierovics, Dora un Pēteris Stučka. Arī dakteru Lūkinu dzimta, kurā Ivande ieprecējusies. Spilgti tēli, attiecību peripetijas politisko varu maiņas izraisītos līkločos. Bet pāri visam – drosmīga un pašapziņīga sieviete, kura Latvijas valsti liek augstāk par visu, reizēm pat veltot tai vairāk savu domu un enerģijas nekā ģimenei... Sieviete, kura pirmā no savu daiļdarbu lappusēm runā par sieviešu līdztiesību gan politikā, gan attiecībās un ģimenē. Un kur nu vēl slavenais aicinājums ziedot ģimeņu dārglietas frontē cietušajiem. Mūsdienai lasītājam rakstnieces pirms 100 gadiem veiktie ieraksti dienasgrāmatā varētu šķīst pārlietu sentimentāli un patriotiski. Nenoliegšu, ka tādas bija arī manas pārdomas. Bet varbūt 20. gadsimta sākuma Latvija bija vairāk pelnījusi, ka to mīl un lolo, nekā tagadējā? Romāns kļuvis par lielisku laikmeta liecību, jo kā gan vēl labāk iepazīt savas tautas vēsturi? Tāda bija Ivande Kaija, un tāda toreiz bija mūsu Latvija. Un tā vietā, lai kādu no grāmatas varoņiem nosodītu, varbūt labāk varam mēģināt iztēloties – kādi tolaik būtu bijuši un kādus lēmumus pieņemt mēs paši? Vismaz man jau vairākkārt ienācis prātā – ja būtu iespējams, piemēram, uz nedēļu pārcelties citā laikā un telpā, tā nebūtu kāda grezna viduslaiku pils vai brīnumaini saulaina dienvidu sala, bet gan tieši tā dēvētie “Latvijas laiki”... Pirmā republika pirms un pēc tās izveides – kāda īsti tā bija? Un vai man būtu pieticis drosmes par to cīnīties?

Uzzināt par vēsturiski nozīmīgiem personāžiem varam arī no vairāku citu Ūdra grāmatu lappusēm (par Kārli Ulmani, Gunti Ulmani, Zigfrīdu-Annu Meierovicu).

Nākamais izaicinājums - Ingas Gaiļes jaunais romāns “Rakstītāja” - gluži cita veida skatījums uz Ivandes Kaijas dzīvi. Bet tas vēl jāizlasa!

https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/iznakusi-rakstnieka-jana-udra-gramata-ivande-kaija-sievietes-dzelme_a361757

<https://www.tvnet.lv/6986105/klaja-nak-romans-par-vienu-no-latvijas-izcilakajam-sievietem-ivandi-kaiju>

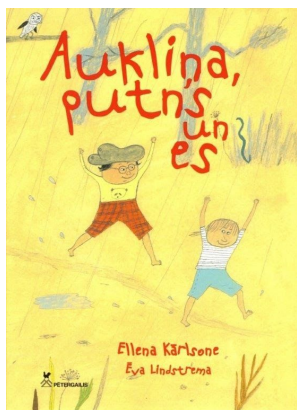
<https://www.diena.lv/raksts/kd/gramatas/iznakusi-rakstnieka-jana-udra-gramata-ivande-kaija-sievietes-dzelme-14242271>

<https://www.kristinespure.com/post/ivande-kaija-sievietes-dzelme>

Atslēgvārdi:

latviešu biogrāfiskā proza

Anda Boluža:

Kārlsone, Ellena, Lindstremā, Ēva. Aukliņa, putns un es. Rīga : Pētergailis, 2017. 117 lpp.
ISBN 9789984334592.

Selma ierodas pie vecvecākiem, lai kopā pavadītu vasaras brīvdienas. Viņai uz pleca sēž putns, kas nevis priecīgi vītero un čivina, bet mēdz nepatīkami ieknābt. "Visiem klasē ir labākās draudzenes, izņemot tevi", tas čiepst. Kurš ir teicis, ka atrast draugus ir viegli, bet draugi taču ir tik svarīgi ikviena pašapziņai!

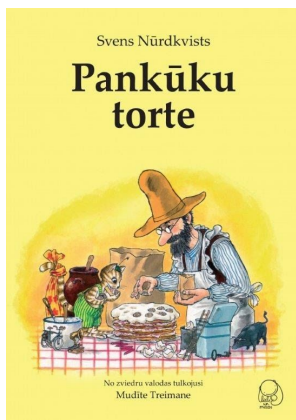
Varētu domāt, ka bērniem nav grūti atrast draugus, tomēr arī viņiem jāpārvar kautrība un nepārliecinātība par sevi. Kā sadraudzēties ar citiem un kā atrisināt nesaprašanos? Kā novilkt robežas un iemācīties pateikt "nē"? Selma satiek meiteni vārdā Aukliņa, un abas iedraudzējas. Viņas ķer grāvī salamandras ar dukuru, zem ceriņa apglabā Aukliņas mīļoto kāmīti zārciņā, ko izklājušas ar gaišsārtām rožlapiņām, daļa bēdas un priekus. Taču rotaļu mājas nosaukuma izvēle kļūst par strīdus iemeslu. "Patiesībā, tā ir mana mājiņa, tāpēc tu varbūt nevari to noteikt," Selma iebilst draudzenei. Grāmata parāda bērna dvēseles jutīgumu. Skumjas māc Selmu, tomēr vienlaikus viņa iepazīst un apzinās jaunas jūtas – dusmas. "Tas it kā mājo tur sirds dziļumos, lai varētu to paņemt, ja man atkal ievajadzēsies. Savā ziņā ir vieglāk aizmigt, zinot, ka manī mīt ne vien apbēdinājums, bet arī dusmīgums."

Stāsta pievilcība atklājas caur sīkām norisēm, kas veido ģimenes ikdienu – Selmas vecmāte māca mazmeitai peldēt un vakaros nevis lasa pasakas, bet stāsta spoku stāstus, vectētiņš kopā ar mazmeitu, kad abi saskaitušies par kaut ko, šķūnīti sit naglas dēlīšos ("iesākumā mēs vienīgi klusējam, klausāmies āmuru kaudzienos un skatāmies uz naglām"). Grāmatā ieskicēti cilvēku dažādie dzīvesstāsti, un redzams, ka bērni ir tie, kas ienes dzīvesprieku un veido sasaisti starp paaudzēm. Selmas mudināts, vectētiņš sāk šķīrot atkritumus, bet caur mazmeitas slīkšanas atgadījumu vecmātei ir iespējams vēlreiz izdzīvot liktenīgu brīdi, kas šoreiz beidzas laimīgi. Vientuļniekam Jonam bērna prieks ir iemesls atkal uzbūvēt kuģi pudelē. Tā ir balta buru laiviņa ar zilu maliņu apkārt, tās sēdekļi sēž kāds mazs cilvēciņš un stūrē. "Jā, jā, – Jons saka un saliek rokas uz sava lielā vēdera. – Tā esi tu." Grāmatā iejūtīgi parādīts mazā cilvēka ceļš līdz pieaugšanai, un tā apliecina – dzīve ir tāda, kāda tā ir, bet tā mainās, un daudzas lietas mēdz sakārtoties.

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/gramata-berniem-par-selmu-putnu-un-auklinu.a260537>

Atslēgvārdi:

ziedru bērnu literatūra

Nürdkvists, Svens. Pankūku torte. No zviedru valodas tulkojusi Mudīte Treimane. Rīga : Liels un mazs, 2020. 24 lpp. ISBN 9789934574467.

Grāmatas sirsnīgais stāsts vijas ap večuku Petsonu, viņa uzticamo sabiedroto, kaķi vārdā Finduss, un viņu ikdienu, kurā abiem izdodas pārvārtēt sīkas grūtības, lai dzīvi padarītu jautrāku. Ciema ļaudis uzskata, ka Petsons zaudējis prātu – uz veikalu viņš dodas, rāpjoties pāri jumtam, bet kaķim pie astes piesējis aizkaru. Lai arī Petsons ir nedaudz aizmāršīgs un tik tiešām cep torti Findusam, vai ticēt tam, ko runā ļaudis?

Meistarīgi uzrakstītajā un brīnišķīgi ilustrētajā grāmatā var jūsmot par asprātīgiem rakstnieka paņēmieniem, kā risināt šķietami īsu un vienkāršu stāstu. Notikumi seko cits citam, pankūku tortes cepšanu vērsot arvien neiespējamāku – vispirms Petsons secina, ka trūkst miltu. Viņš paņem velosipēdu, lai brauktu tiem pakaļ uz veikalu, bet velosipēdam ir pārdupta aizmugurējā riepa. Lai salabotu riepu, viņam jātiek skabūzī pēc instrumentiem, bet durvju atslēga ir pazudusi. Tā soli pa solim lasītājs kopā ar Petsonu nokļūst šķietami neizskaidrojamā situācijā, kuru no citas puses ierauga viņa kaimiņš Gustavsons. Kamēr lasītājs ir sekojis līdz Petsona gaitām un zina viņa skaidro domu gaitu, tikmēr kaimiņš par to nezina pilnīgi neko. Ieraugot Petsonu, kurš atkritumu spainī met olas un savas vecās bikses, lai ceptu pankūkas, viņš nospriež, ka Petsons, gluži otrādi, ir palicis bez prāta.

Grāmata parāda, kā rodas pārpratumi. Te tie ir smieklīgi un amizanti, tomēr uzskatāmi pierāda, kāpēc ir svarīgi ne tikai sarunāties, bet dažkārt savu rīcību izskaidrot. Arī bērni mēdz satraukties, ko par viņiem domā citi bērnudārza vai skolas biedri. "Pankūku torte" iedrošina – lai arī ciema ļaudis Petsonu neuztver nopietni, savā dārzā viņš jūtas laimīgs un piepildīts. "Pēc tam viņi (ar kaķi) sēdēja dārzā un dzēra kafiju, un ēda torti, un uz gramofona, kas griežams ar roku, atskaņoja Vīnes valšus – tieši tā, kā viņi aizvien darīja, kad Findusam bija dzimšanas diena." Dzimšanas dienu viņi svinēja trīs reizes gadā – "tāpēc vien, ka tā dzīve bija jautrāka." Un kāpēc gan ne?

https://www.lielsmazs.lv/index.php/lv/gramatas/pankuku_torte

Atslēgvārdi:

zviedru bērnu literatūra

Iesaka literatūras blogere Līva Alksne

Gilesē, Kārena. Ko atnes vilņi. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2020. 304 lpp. ISBN 9789984238258.

Īru rakstnieces Kārenas Gilesē grāmatas "Ko atnes vilņi" anotācijā lasītājam tiek solīta ģimenes traģēdija, kas saistīta ar bērna pazūšanu. Lara un mīļotais Aleho dzīvo nomadu dzīvi jeb pavada ikdienu ceļā. Dienvidamerika jau bez visa tā nav mierīgākā vide, kurā audzināt bērnu un kādu dienu Brazīlijas tirgus laukumā puika pazūd. Abu pieaugušo dzīve sašķīst drumstalās, bet katrs no vecākiem tiek ar savām bēdām galā atšķirīgi. Jūra vienmēr atdod atpakaļ to, ko paņēmusi. Lara atgriežas mājās un cenšas saprast, kā tālāk dzīvot. Taču tur sieviete satiek pagātni. Kristijs ir Laras jaunības dienu draugs un kādreiz lolojis siltas jūtas pret viņu, pēc vairāku gadu pauzes dzirkstele uzšķīļas ar jaunu sparū.

Taču patiesībā lielākais uzsvars šajā stāstā ir uz pavisam citām ģimenes traģēdijām – dzīvi bez mīlestības, tās meklēšanu un sevis pazudināšanu. Skarbās Īrijas dabas un vēju appūstās jūras fonā lasītājs tiek "iepūsts" triju galveno stāstītāju dvēseles nostūros. Varbūt brīžiem ne tik dziļi kā gribētos, taču gana, lai pieķertos un iegūtu viedokli par tēliem un viņu rīcību. Gan pelēcīgi zaļganā Īrija, gan svelmējoši karstā un putekļainā Dienvidamerika aprakstītas tik meistarīgi, ka arī es brīžiem vēlējos ciešāk ievīstīties siltumu dāvājošajā vilnas segā. Taču brīžiem man neizturami slāpa un acis šķietami grauza smiltis, bet kaulos smeldza teltī gulēšanas radītais stīvums.

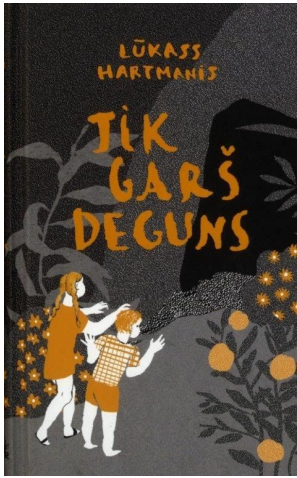
Un nemeklējiet šajā grāmatā straujus kāpumus un kritumus. Tā būs kā ceļojums vilņu šūpas pavadījumā. Jāpiebilst, ka romāns neilgi pēc tā izdošanas saņēmis Eiropas Savienības literatūras balvu.

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/latviski-izdots-es-literaturas-balvu-ieguvusais-romans-ko-atnes-vilni.a374521>

<https://austra.lv/2020/09/29/karena-gilese-ko-atnes-vilni>

Atslēgvārdi:

Īru romāni

Hartmanis, Lūkass. Tik garš deguns. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2020. 176 lpp. ISBN 9789984237572.

Šveiciešu rakstnieks Lūkass Hartmanis piedāvā pasaku no laikiem, kad cilvēki ceļoja bez bažām, savu ceļojuma laiku pielāgojot kūrortu cenām un laikapstākļiem svešās zemēs, nevis dažādu slimību pieauguma rādītājiem. Hartmaņa varoņiem kabatā nav dezinfekcijas līdzekļa un uz deguna – medicīniskās maskas. Patiesībā vienam no varoņiem deguns ir tik garš, ka nekāda maska tam īsti pat nederētu.

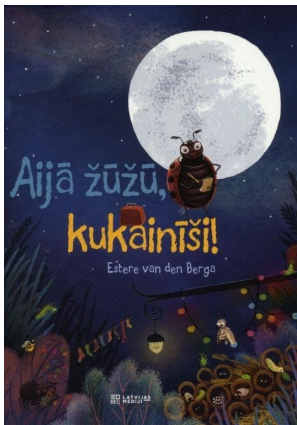
Pasaka "Tik garš deguns" ir sākumskolas un pamatskolas vecuma bērniem piemērots stāsts par ģimeni, tās vērtībām, citādā pieņemšanu un palīdzēšanu nelaimē. Tā šo pasaku redz pieaugušais, taču bērns vienkārši ierauga brīnumainu pasauli ar pārpārēm nereālā. Uz vientuļas Grieķijas salas dzīvo burvis Burvans, kurš noslēpies no visiem, jo nespēj pārdzīvot kādas neveiksmīgas burvju sacensības sekas. Burvana deguns ir tik liels un pamanāms, ka tumšā naktī ar to var pat izgaismot tuvāko apkārtni. Savukārt Pits un Lēna ir pavisam parasti bērni, kuri garlaikojas, kamēr vecāki kūrortā iesnaudušies sauļošanās krēslos un risina drūmas pārdomas vai blakus istabā ieslīguši kārtējā kaislīgā strīdā, domādami, ka bērni neko nedzird. Autors spējis aizraujošā veidā savīt kopā simtgadīgus burvjus, lidojošus paklājus un citas burvestības ar ikdienišķo cilvēcīgumu – pieaugušajiem, kuru strīdiem pa vidu atrodas apmulsuši bērni.

Grāmata būs piemērota pamatskolas vecuma bērniem, kuri vēl tic brīnumiem. Sākumskolas vecuma lasītājiem burtu varētu būt par daudz, savukārt ilustrāciju – par maz. Taču, ja vakara pasaciņas tradīcija vēl nav zudusi, ar pieaugušo palīdzību arī mazākiem bērniem stāsts būs aizraujošs un brīnumu pilns. Turklāt grāmata var kalpot kā labs pamats dažādu sarunu risināšanai par tematiem, kuri ikdienā varbūt šķiet nedaudz sarežģīti – strīdēšanos, salabšanu, piedzīvojumu kāri un risku, ko tā var sagādāt, citādo un atšķirīgo, tā pieņemšanu un līdzcietību. Pieaugušajam lasītājam šis darbs var atsaukt atmiņā kādreiz populāro "Brīnumzemes" sēriju ar dažādu tautu pasakām. Te gan pasaka ir viena, taču kopējā noskaņa ļoti radnieciska.

<https://satori.lv/book/tik-gars-deguns>

Atslēgvārdi:

vācu pasakas bērniem

Van der Berga, Estere. Aijā žūžū, kukainīši. Rīga : Latvijas Mediji, 2020. 32 lpp. ISBN 9789934157929.

Maziem bērniem ļoti svarīgas lietas ir paredzamība paradumos un ikdienas norisēs. Jo īpaši vakarā, kad pamazām jāgatavojas miedziņam un jāatlaiž dienā piedzīvotās emocijas. Tradīcijas ģimenēs ir dažādas, bet pamatlietas paliek nemainīgas – jāpārgērbjas, jāiztīra zobi, jāaižiet uz podiņa, jāpalasa vai jāparunājas un, visbeidzot, jāsamīļojas. Nīderlandiešu autore Estere van der Berga radījusi mazuliem piesaistošu grāmatu "Aijā žūžū, kukainīši", kura palīdz atcerēties vakara rituālus un pati ir kā rituāls.

Pamazām, palēnām, kopā ar mārīti – inspektoru Kriksi, mazais vakara pasaciņas klausītājs apciemo citus kukaiņus viņu istabiņās un pārbauda, kā tie gatavojas miegam. Grāmata ir ar lēnu ritmu un palīdz lēnāku padarīt arī bērna laika ritumu pirms miega – līdz gatavībai miedziņam un pilnīgai aizmigšanai. Katrā grāmatas atvērumā ir vien pāris rindiņu teksta, toties ļoti daudz vizuāli uztveramas informācijas. Ilustrācijas ieturētas piesātinātos, bet tumšos toņos, kas pārlietu neizceļas un neuzbudina redzi pirms miega. Šajā stāstā nebūs spraugu notikumam – tikai liels un visaptverošs maigums un mīļums, kas ir īstās miega zāles darbīgas ikdienas satrauktam bērna prātam.

<https://www.mammamuntetiem.lv/articles/49548/izdota-jauna-niderlandiesu-rakstnieces-bernu-gramata-aija-zuzu-kukainisi>

Atslēgvārdi:

nīderlandiešu bērnu literatūra